

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve
Egy évre 10 ft. Negyed évre 2 ft 50 kr.
Fél évre 5. Egyes szám — 5.
Előfizetési pénz minden kölesnyél:
fő-piac, VECSÉY-bán, földesnek a szer-
kesztőségbe bérmentre küldendők.

Előfizethet helyben:

TELEGDI K. LAJOS és ifj. CSATHY
KAROLY könyvkereskedésben s a
szerkesztőségben. Egyébütt a postahiva-
talok útján.

Hirdetési díj:

Öt napos peticiorót 6 kr.
Nagyobb terjedelmű, mint szüntelen több
izbéli hirdetések, alán szeriat a
legelőzőbb árért.
Bélyegdíj: minden beiktatásért külön
30 kr.
Nyilatkozat-megjelenés költsége
minden pétt sorra 15 kr.
Név- vagy képmérettel beküldött
kéziratok nem vételnek tekintetbe. —
Ugyazintón kézi írástok nem adnak
vissza.

Mezei gazdaszatunk hanyatlása.

Debreczen, jan. 29.

A földmivelési miniszter közelebb bocsátott ki egy körlevelet, melyben a tekintélyesebb gazdákat arra hívja fel, hogy a mezei gazdaszatunk hanyatlásának okairól adjanak véleményét s azt vele közöljék.

Természetes, hogy a hány gazda, annyiféle véleményben van a bajok okairól, mi is távol állunk attól, hogy magunknak csalihatatlanságot tulajdonítunk, de tény, hogy a mit elmondani akarunk, szinte hozzájárul gazdaszatunk vesztélyeztetéséhez.

Kezdjük mindjárt a földök megválogtatásán. Mindenki tudja, hogy mily nagy az aránytalanság az egyes mivélesi ágak megadottsága között. A föld tiszta jövedelme tulajdonosok s annak majdnem 20 százötödjébe adóba kivetés van. És pedig az 1852-ik évi kivetés szerint is az akkor egyes vidékekre megállapított kulcs alapján.

A földadó kataszteri törvény kerestülvitele alkalmazva ezen épen semmi sem változott, mert bár ezen törvény világsan rendeli, hogy a jelenlegi állapot veendő fel, még is ott, hol a jelenlegi állapot szerint a tiszta jövedelme s így az adót is le kellett volna szállítani a régi alapon, misem változtattak, azt mondván, hogy a kincstár nem károsodhatik. Volt rá eset, hogy egy kipusztult, sőt fekvésénél fogva szántóföldnek sem használható szőlős hegyet most is szőlősgazdák irtak be azt mondván, hogy ne tetszett volna elpusztulni hagyni. És azok a szegény emberek most is úgy fizetnek adót, mintha legszebb szőlőjük volna.

Másutt a mostoha időjárás s tőlük nem függő okok miatt földjüket s kaszálóikat elvette a víz, csak káka és nád terem rajta, azért most is csak annyi adóval terheltnek mint az első felvételkor, midőn még az használható terület volt, mert tessék leveztetni a vizet úgy a hogy tudják.

Tulságos és aránytalan tehát első sorban a földadó, melyet ha csak a rendes fokra szállítanának is le, a mezei gazdák igen nagy könnyebbülést éreznének.

Másik főbaj mindenestre szakértő gazdák hiánya. Nem úgy értjük mi ezt, hogy gazdasági tanintézeteknél nem kerülne ki elég szakértő gazdatiszt; általában most nem is nagyobb gazdaságokról szólunk, — hanem értjük azt, hogy a kisebb birtokos gazdák között az okserült gazdálkodást századik sem érti. A hogy az apjától látta, ő is úgy csinálja, s mert nem boldogul, okolja az időjárást s az istent, de tovább nem okoskodik. Nem öltik eszébe, hogy az ő apja idejében az a föld még sok évvel fiatalabb volt, nem volt úgy kideve, s termő képességét mennyire elvesztette azóta. E termőképesség pótlását nem tartja valami

fontos dolognak, s tökéletesen elégnék tartja, ha az udvaron felgyült pár szék szemetet földjén szétszórja, de hogy a trágya termékenyítő erejét mestereséges uton fokozni igyekeznek — az eszébe sem jut egynek sem. Plane bortermő vidékeken vajmi kevés trágya jut a szántóföldnek, a mi kevés gyűl, azt elnyeli a szőlőhegy.

Ujabb időben már több helyen létesítettek a bortermő vidékeken vinceszékeket, melyek idővs hatása hovatovább jobban mutatkozik. Mily szükséges és a célnak megfelelő volna szintén vidékeknél apró gazdasz iskolák állítani fel, melyben a mezei gazdák gyermekei az okserült gazdálkodás elemeire, trágyakészítés és felhasználás módozataira, szóval a legszükségesebbekre taníttatnának. Ez iskolák szervezete lehetne olyan, mint a vinceszékeké, a tanfolyam azonban a körülményekhez képest kevesebb is.

Az ily iskolák hatása, — melytől az egyszerű földmives nem idegenkednék úgy, mint a nagyobb intézetektől — már az első 10 év alatt meglátszanék a vidéken s mi többet várunk ettől, mint azok a tettekre terjedő irkafirkáktól, miket a tárgyban az a sok szaktudós összehalmoz.

A mezei gazdaszatnál a teoriával kevesre megyünk, ott a praxis a mérvadó, s miután minden vidéknek más sajátsága van, kell, hogy a praxis is e sajátságokon, viszonyokon alapuljon. Ez apró iskolák lennének hivatva azon vidék természetéhez alkalmaztatva — idomítani a gazdaközönséget.

Mi tehát e két főokát — tulságos nagy adó és szakértő gazdák hiányát — látjuk mezei gazdaszatunk pangásának, a többi okok — természetesen az elháríthatatlan elemi csapást ide nem értve — mind ezekből folynak s így nézünk szerint ezek elhárítása első feladata lenne a kormánynak.

Fenntartjuk magunknak, hogy e tárgyhoz ha a miniszter által megkérdezt gazdák jelentése beérkezik, bővebben hozzájárulunk.

Grünwald Béla országos képviselő, tegnap reggel az orsz. szabadlevél párt elnökehez levelet intézett, melyben tudatja, hogy a pártklubból kilép. Grünwald ur egyelőre egy párt-hoz sem csatlakozik.

Nagy György képviselő, azon vádakkal szemben, melyet személyét illetőleg a Magyarországon utján a lapokban megjelentek, egy hosszas nyilatkozatot intézett a Magyarországon szerkesztőjéhez. Nagy György ezen válasza csak üres mentegőzés, és nem tartalmaz komolyabb zárfalatot.

Erőszakos eljárás.

— Orbán Balázs beszédéből, a képviselőház tegnap ülésén —
Orbán Balázs az utozai tüntetések és a rendőrök kegyetlenkedéseit eseteli.
A miniszterelnök ur, — így szól — nem

volt oly messze, hogy már az első nap híreire rögtön haza ne sietett volna. De Bécsben nyugodott babéraján, engedte itten durva liktorát kegyetlenkedni s csak akkor érkezett meg, a mikor egy iszonyatos bevégzett ténynyel állott szemben s midőn többé nem felelősi miniszterre, hanem a sebesülteket ápoló orvosokra s a halottakat temető sírisókra volt szükség. A magyar Tisza Bécsben vígan banquettezett, míg alter egoja, a német Tisza a Budapesti teljhatalommal gyilkoltatta a népet. Ó csak a torra jött meg.

S haza jött, nem azért, hogy kegyetlenkedő, hatáskörüket túllépő Muraviejek, Protmanjait felelőségre vonja és példásan megfnyitse, hanem eljött azért, hogy megbotránkozató egyizmussal üljön ott pirosló báronyszékében, mintha misem történt volna.

És a midőn mi mulasztásait akarjuk pótolni, midőn a bünye elérés, a megtérteni engedés s így a bünrészesség vadjától legalább a parlamentet akarjuk óvni: akkor mesterkélt szofizmákkal igyekszik kibúvó ajtókat nyitni.

Én a kiosztott vértét egyenesen a miniszterelnököt teszem felelőssé.

A miniszterelnök maga is elismeri, hogy kevesen gyűltek össze a határni-utózában, miként magát kifejezte, narancsosul tréfákat ütött. Mint mondják, alig volt egy pár egyén, a müveltebb osztályból: mi szükség volt tehát a főkapitány urnak — csak a legvégső szükségben felhasználni engedett — a katonaság kizárkoltatására? Mert ha félmillióba kerülő rendőri apparatussal nem tud néhány narancsosul tréfát úgy egyént rendre tartani és féken tartani, akkor jó lesz, ha elmege büabánd irgalmas barátok, vezeklést tartani bizonyos tárgyalásokból ismert bünért.

Az pedig, a mit a miniszterelnök, a honvédelmi államtitkar ur mükedvelői szereplésének menségére felhozott, az a Hajnauti rémuralom iszonyaiboz vezet vissza; hisz abból látjuk, hogy ez a jó ur, egyetlen rendőrnök — meg nem bízható, s a főkapitány által is desavált — hazugságra, csupa privát passzióbból vezette a katonaságot az utúl ozvirlekre. Az, hogy ily eljárás a miniszterelnök urban oly lelkes védő ügyvédre talált, bizonyítja legjellemzőbben, hogy a miniszterelnök ur által unagurált alkotmányosság nem egyéb a leplezett abszolutizmusnál.

A fővárosból.

— Az „Egyetértés” elleni sajtóperben a vizsgálat befejeztetvén, az acták adatainak az államügyészség a vádirat benyújtása végett. A végtárgyalás februárban lesz.

— A fővárosi telephonhálózat engedélyezéséért Puskás Ferencz, a telephontársulat megbízottja már rég folyamodott a közlekedési miniszterhez. — Ez ügyet a miniszterium most a fővároshoz tette át, mely a Gerlóczy Károly polgármester előktele alatt kiküldött bizottságá birta az ügyet. E bizottság tegnap kimondotta, hogy az engedély 15 évre és kizárólagosan adatik meg.

— Az operaház építésével már annyira haladtak, hogy a dalszínházi építő-bizottság elérkezettnek látta az időt pályázatot hirdetni az imponzas épület szobor-díszítményeire.

— A kártya áldozata. Gálvez János IV. éves jogász lakásán agyon lötte magát. Szülei — mint mondják — nem segélyezték, mert minden pénzét elkártyázta. A 23 éves ifjut a nyomorúság hajtotta a kétségbeesésre. Azt beszélik, — hogy laktársának a kabátját zálogosította el, és e pénzen vett töltést a pisztolyba.

— A sajtó magrendszabályozása. Egy félhivatalos közlemény szerint a kormány által tervezett sajtóügyi rendszabályok iránt, midőlt azok a képviselőház elé terjesztetnének, több jogszaktentékly is meg fog kérdeztetni.

Debreczeni színház.

(D.) Január 28-án A tündérbaj. Bohózat 3 felv. Irta Tinódy Lajos.

Mint ennek a Tinódy-szövetkezésnek többi darabja, ez is, a gyengébbek közé tartozik. Van ugyan benne sok mulattató epizód, de van unalmas, elnyújtott jelenet is elég. Elénk karcoltat a fővárosi élet mindnaposságából; egyéb semmi.

Lat a bárt Janosiban az 5 szokott élénkségével mozgott; hogy nem domboríthatta ki belőle a domborítani valót, az szerep nem tudásának volt az oka, ami ugyan — legalább ez estén, mint jutalom estéjén elmaradtott volna. Csapléi sikerültek és sokkal kedvezőbbben fogadta a közönség mint a Szombathelyi est napokban Kolozsvárt, ami nagyon jellemző ránk is, Kolozsvárra is.

Szat m á r y Pécziát, Ferenczy Czi-
rókot, Lovász Vaksit s Benedek Viz-
est sikerrel személyesíték; hasonlóképp Nyil-
vay Irma, Litzenmayer Szidi s Mol-
nár Erzi a varrdelőnyokat.

S most még egyszer figyelmeltetjük a sugót, hogy ezental csöndesebben végezze teendőjét, mert már valóságos kiállhatatlan és bosszantó, amit müvel. Minden szavát és mondatát előbb halljuk mint a színesek, úgy, hogy a darab, illetve az előadás teljesen élvezhetlennek válik. S e körülményre, minthogy minden eddigi felszólalásuk sikertelennek látszik, most már az igazgatóság figyelmét hívjuk fel — a közönség érdekében.

V i d é k.

(Mivel élnek a felvidéken? Nem szájról-szájra járó hír, hanem hivatalos közegek jelentése nyomán egész határozottsággal írhatja az „Ungvár”, hogy a felvidéken o-upán a népnek egy harmad része van még abban a helyzetben, hogy tengeri kenyéret ehetik, míg a többi akként csillapítja éhségét, hogy a tengericukát örl meg, és abból sütt kenyeret vagy mit; de a mellett a szálmastrecskát is használják eledelül; a hol pedig ez sem kapható, ott meleg víz ivással kísérik meg kialvó félben lévő életüket ideig örág fontartani. Mondanunk sem kell talán, hogy ily körülmények között az éhenhaltak és az éhgyphusban kimultak száma nem egy-kettő, hanem retten-tő sok.

Az éhínség azonban nem csak a hegyek között szedi áldozatait, hanem már a megye sík vidékein is.

Gr. Török József, bereznajirasi szolgabíró, Turja-Remete, Paszika és Poroskó községekben népkönyvtárat akar fölláítani.

Az inségesebből szóló kimutatás szerint a felvidéki járásban pedig 439-re megy az inségesek száma.

Irodalom és művészet.

— A népszimű-pályadarabok szerzői tömegesen jelentkeznek a népszínház igazgatóságánál a pályamüvek visszavételére. — Az igazgatóság indítatva érzi magát kijelenteni, hogy a pályamüvek vissza nem adnak.

— Csiky Gergely, a Proletárok szerzője, a Magyarországon olvasnak, már csaknem elkészült egy új 3 felvonásos társadalmi vígjátékkal. A darab címe: „Kukányi.”

— Graf Teleki Sándor „Emlékeinek” második kötete is megjelent Aigner Lajosnál a Petőfi-társaság kiadásában. A jelen kötet visszaemlékezésével 1848-ra kezdődik, melyet 1876. márczius 15 én a Petőfi mellszobrának leleplezése alkalmával olvasta föl.

— „A szomszéd kakasa” című népsziműműv, melynek szerzője Lukácsy, a nép-

színház rendezője, Herczenberger a népszínház első hegedőse szerzi a zenét. A darab február közepe táján fog először színpad kerülni

Egy elítélt siketnéma.

— Irhoni jogeset. —

Bizonyos Flyan névű egyén erőszakos lopással vádoltatván, tárgyalások védelmének előterjesztésére hivatott fel, azonban vádolt hallgatott, fejét bólintgatva különböző jelekkel igyekezett siketnémaságát a bírakkal megértetni, miután pedig az esküdtek nem ismerék, nehéz volt megállapítani, hogy vajlon csakugyan siketnémaság, vagy színelés (simulatio) esete forog-e fen. Az irhoni eljárás szerint, ilyenkor külön esküdtszék határoz azon kérdés felett, hogy t. i. a vádolt siketnéma, vagy csak színelő.

Több rendbeli tananak kihallgatása után beigazoltatott azon körülmény, miszerint vádolt beszélni és hallani képes, minek folytán az esküdtszék verdicije „müte of malice” hangzott, vagyis siketnéma gonosz szándékból; mivel pedig az irhoni gyakorlat szerint, a hallgatás nem belégyezésnek, hanem elintmondás illetve a vád ellen emelt hallgatag kifogásnak tekintetik, a színelésé való tekintet nélkül, a tárgyalás és bizonyítási eljárás rendes módja szerint befejeztetett, s vádolt tekintettel a tanának egyebéhangzó terhelő vallomásokra, öt évi gályarabságra ítéltetett, mely ítéletet vádolt a legnagyobb nyugodtsággal és közönyösséggel vette tudomásul.

Az elnök annyira volt meggyőződve a színelésről, mikép az ítélet indoklásában hangsúlyozta azon súlyosbító körülményt, miszerint vádolt az esküdtszék és bírakat csak tétúra akarta vezetni, sőt a közönség is tetzés nyilatvánással fogadta az ítéletet.

Ezek után vádolt kizivetett s csakhamar feledve lön.

Néhány hó eltelte után, ugyanazon elnök a fegyházat megvizsgálva, az igazgató pusztia vételénélől egy megalkodott s mindenki ámitani szándékozó gonosztervöl tett említést. Homályos sejtelen sugallatára az elnök megparancsolja, hogy az illetőt azonnal vezessen elébe. Ez megtörténik, az elnök azonnal ráismer emberébe, rákiált: Hát még mindig folytatja azon jótékat, melyely az esküdtszék ámitani akarta, beszéljen, talán sikerülhet sorát némileg enyhíteni. De semmi válasz, csupan mély fohászt lehetett hallani, és merve fajtadalmeljes nézését szemlélni. Nos hát el vele rivalta a bíró, ez javíthatlan bünye!

Ezen pillanatban a börtönfőgyelgő az érkezett leveleket nyújtja át az igazgatónak, ki midőn ezeket végig nézi, szemébe öltik egy Flyan a siketnémaóvz intézett levél, melyet azonnal az elnöknek kézbesít. Az olvasás után az alkalmat megragadva oda nyújtja a levelet Flyanak, ki alig, hogy az el-ő sorokat olvasta, szólanul összerogyott és alig bír ismét magához térni. A levelet gőresötlen magához szoritja, s iszonyu sobajok, érhétetlen jankálással sokkal gyérvüle kötött kezét kétségbeesetten tördeli. Ekkor hirtelen kebele, mintegy emelkedni látszott, s ezen felkiáltással: „feleségem, oh feleségem! uból összerokadt. A levél nem-jének halálát tartalmazta. Flyan, mint később diderült valóban siketnéma volt, s csak a természet ritka tüneményének tulajdonítható az, hogy lelki állapotának legfájdalmasabb perczében a beszélő tehetségét visszanyerte, Flyan ártatlanul szenvedett, csupan a körülmények végzetljes összetalálkozásából eredően az hogy a tanuk mindnyájan személyében vétedek. — Flyan későbben megkegyelmeztetett, mert perújításnak nincs helye az irhoni törvény szerint, de törött néma ember maradt, s a fentebb érintett sokon kívül soha sem beszélt.

(Folyt. köv.)

még fiatalok és csak félvezettettek, talán némi könyörület érdemelnek. Végül, nem csak az igazsághoz fordul, hanem az esküdők hazaszeretetéhez is, hogy azon bees, nyilvános legyen, melyet Franciaország a császár épen maradására helyez. Négy óra ötven perczor, visszavonultak az esküdtek, és fél nyolcra jöttek elő ismét. Itéletük igenlő volt 148 kérdésre, és tagadó 25 kérdésre, mely utóbbiak, a császári család egyik tagja a leleni összeszees kúvársé vonatkozik, Gomezre nézve, szelidítőb körülmények engedmenyentettek. Vádlottak nyugodtan hallgaták végig az esküdtszék véleményét; csak Radio látszott kissé sápadtabbnak. Az államfőügyész a büntetőtörvénykönyv 86. 89. 302. és 463-ik cikkeinek alkalmazását követelte. Az elnök kérdésre, valyon a büntetés alkalmazása ellen, valami észrevételeik van-e? nemmel felelték a vádlottak; csak Radio fordult a bírak kegyességéhez. — Orsini, Pierri és Radio aztán az apagyilkosok büntetésére ítéltettek; Gomez élethosszanti kényszermunkára. A büntetőtörvénykönyv 13-dik cikkeyle az apagyilkosságot illetőleg így hangzik: „Az apagyilkosságot mtatt elítélt, ingben, mezitűb és fején fekete fájvalót vezetendő a vesztőhelyre. A vérpadon kiállítandó, miáltal egy törvényeséki eljáró az ítéletet leolvassa, s aztán rögtön kivégzendő.”

